

- Зная, че е (почти) непосилно в един час да разпределиш вниманието си между 25 деца с различни възможности и интереси и да разделиш времето така, че да успееш да провериш домашните, да изпиташ няколко ученика и да предадеш нов урок.

Зная обаче и това, че един учител няма как да успее – нито да реформира училищното образование, нито да подобри образованието на децата от ромски произход. Затова твърдя, че е необходима образователна реформа. Но в основата ѝ трябва да стои разбирането за липсата на специфични образователни проблеми на ромските деца. Едва тогава неуспехът на едно дете ще бъде неуспех и за конкретния учител, и заедно с това за цялата система на училищното образование. Тогава **няма да може да е валидно оправданието** – изказвано на различни равнища, по различни начини и в различен контекст – **това дете, тези деца са от ромски произход и затова са неграмотни, нищо, че са в VII клас.**

Засега това „оправдание“ се среща в изказвания на учители.⁹² Противно на очакванията ми, че учителите, преподаващи в V и следващите класове, ще са склонни да прехвърлят отговорността за неуспеха на учениците от ромски произход върху колегите си, преподаващи им от I до IV клас, те по-често отправят към ромското – произход и/или култура. Очаквах, че неграмотността или непокриването на изискванията за завършване на начално образование на ученици от ромски произход в V клас ще се обяснява с недостатъчната работа на учителя в началното училище – обяснението по-скоро е „ромската специфика“.

⁹² Тук по разбираеми причини не се спирам на интервютата на учители, които повече или по-малко последователно провеждат индивидуален подход към децата от ромски произход, които дават примери със свои ученици, които по различен начин се справят с учебния материал, които имат или нямат мотивация за учене, чиито родители проявяват или не проявяват интерес към обучението на децата си. И това на фона на твърдението, че не може да се прокара разлика между децата от български и децата от ромски произход, че различията са индивидуални. В тези случаи, ако се правят обобщения за децата от ромски произход, те отправят към спецификата на средата – затворена общност, нехигиенична среда, безработни родители, бедност.